

HALKLA İLİŞKİLER EĞİTİMİ: KOCAELİ VE SAKARYA ÜNİVERSİTESİ ÖĞRENCİLERİNİN HALKLA İLİŞKİLER EĞİTİMİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN ARAŞTIRILMASI

Nuray YILMAZ SERT¹

Aybike PELENK ÖZEL²

ÖZ

Halkla ilişkiler eğitiminin nasıl olması gerektiği, akademisyenlerin, sektörün ve öğrencilerin beklentilerinin neler olduğu, müfredatın oluşturulması, standardizasyon çalışmaları gibi konular alanda en çok tartışılan konular arasında yer almaktadır. Bu çalışmanın amacı, halkla ilişkiler eğitimiyle ilgili yapılan birçok çalışmanın ışığında iletişim fakültesinde lisans düzeyinde öğrenim gören halkla ilişkiler öğrencilerinin aldıkları eğitime yönelik görüşlerini tespit etmek ve bu görüşlerin demografik özelliklerle ilişkisini ortaya koymaktır. Araştırma Kocaeli Üniversitesi İletişim Fakültesi Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü ve Sakarya Üniversitesi İletişim Fakültesi Halkla İlişkiler ve Reklamcılık Bölümü öğrencileriyle sınırlandırılmıştır. Araştırmada ilişki tarama modeli kullanılmış, veri toplama yöntemi olarak anket formu uygulanmıştır. Araştırmaya her iki üniversiteden toplam 318 öğrenci katılmıştır. Elde edilen bulgular SPSS Statistics 20 programıyla değerlendirilmiştir. Araştırmanın temel bulgularına göre; halkla ilişkiler eğitimiyle ilgili ifadeler öğrencilerin 3,2668 ortalama değerle orta düzeyde katılım sağladıkları belirlenmiştir. Böylelikle öğrencilerin halkla ilişkiler eğitimine ilişkin görüşlerinin olumlu yönde olduğu sonucuna varılmıştır. Ayrıca yapılan analizler sonucu öğrencilerin eğitim gördükleri üniversite ve sınıfa göre halkla ilişkiler eğitimiyle ilgili görüşlerinde farklılıklar saptanmıştır.

Anahtar sözcükler: Halkla ilişkiler, Eğitim, Halkla ilişkiler eğitimi.

PUBLIC RELATIONS EDUCATION: INVESTIGATION OF KOCAELI AND SAKARYA UNIVERSITY STUDENTS' VIEWS ON PUBLIC RELATIONS EDUCATION

ABSTRACT

Topics such as how public relations education should be, what academicians, the sector and students expect, the establishment of the curriculum and standardization studies are among the most debated topics in the field. The purpose of this study is to determine the views of public relations undergraduate students about the education and to reveal the relationship of these views with demographic characteristics in the light of many studies on public relations education. The research was limited to the students of Kocaeli University Faculty of Communication Department of Public Relations and Publicity and Sakarya University Faculty of Communication Department of Public Relations and Advertising. A relational survey model was used in the study and a questionnaire was used as a data collection method. A total of 318 students from both universities participated in the study. Statistical analysis was performed with SPSS Version 20. According to the main findings of the study; It was determined that the

¹ Doç.Dr., Manisa Celal Bayar Üniversitesi İletişim Fakültesi Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü, nuray.ylmz@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-5329-5469

² Doç.Dr., Kocaeli Üniversitesi İletişim Fakültesi Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü, aybikepelenk@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-5456-0041

students had medium level participation with 3.2668 average values. Thus, it is concluded that students' views on public relations education are in a positive way. In addition, as a results of the analysis differences on the views of students were determined about public relations education according to the universities and classes.

Keywords: Public relations, Education, Public relations education.

GİRİŞ

Halkla ilişkiler eğitiminin en önemli unsuru olan öğrencilerin aldıkları eğitim konusundaki tutum ve değerlendirmeleri; müfredatın biçimlendirilmesi, ders materyallerinin ve uygulama alanlarının geliştirilmesi, uygulanan eğitim süreçlerinin olumlu ve olumsuz yanlarının belirlenmesi gibi pek çok konuda katkı sağlamaktadır. Bu nedenle hem ülkemizde hem de dünyada halkla ilişkiler eğitimi ile ilgili olarak çok sayıda araştırma yapılmaktadır. Çalışmalar genellikle halkla ilişkiler eğitimcilerinin, profesyonellerinin veya öğrenim gören lisans veya lisansüstü düzeydeki öğrencilerin konuya ilişkin görüş ve önerilerini içermektedir.

Bu çalışmada da halkla ilişkiler eğitimine ilişkin olarak öğrencilerin görüşlerinin ortaya konulması amaçlanmıştır. Öğrencilerin halkla ilişkiler eğitimine ilişkin görüşleri, hem eksikliklerin belirlenmesini hem beklentilerin saptanmasını kolaylaştırarak gerekli konularda iyileştirilmeye gidilmesine katkı sağlayacaktır. Böylelikle yenilikçi ve çağdaş bir yaklaşımla beklentileri, sorunları, olumlu ve olumsuz tutum ve değerlendirmeleri odağa alan bir eğitim sürecinin önü açılabilecektir.

1. Literatür

1.1. Eğitim ve Öğrenme Kavramları

Eğitim kavramı, sadece sınırlı bir faaliyet alanında gerekli olan bilgi ve beceri yerine yaşamın her alanında gerekli olan bilgi, beceri, ahlak ve anlayışı geliştirmeyi amaçlayan faaliyetler olarak tanımlanmaktadır (Manpower Services Commission, 1981). Coombs ve Ahmed (1974: 8) nerede, ne zaman ve nasıl gerçekleştiğine bakılmaksızın öğrenmeyi eğitimle aynı görmektedirler. Dolayısıyla eğitimin devam eden bir süreç olduğu açıkça görülmektedir. Bu süreç, erken bebeklikten yetişkinliğe kadar geçen yılları kapsamaktadır ve çok çeşitli yöntem ve kaynakların kullanımını zorunlu kılmaktadır. Günümüzde eğitimin birçok tanımı yapılmaktadır. Fakat

tanımlamaların üç ana başlık altında toplandığı görülmektedir. Bunlar: 1. Formal eğitim (örgün), 2. Non-formal (yaygın) eğitim ve 3. Enformel eğitimidir.

Formal öğrenme, düzenlenmiş ve yapılandırılmış bir ortamda örneğin bir eğitim veya öğretim kurumunda veya bir işyerinde gerçekleşmektedir ve hedefler, zaman ya da kaynaklar açısından, öğrenim olduğu açık bir şekilde tanımlanmıştır. Formal öğrenme, öğrenci açısından istemli olarak yapılmaktadır. Genellikle sonunda bir yeterlilik belgesi veya sertifika düzenlenmektedir (Cedefop, 2008: 36). Burada formal eğitim, son derece kurumsallaşmış, kronolojik olarak kademeli ve hiyerarşik olarak yapılandırılmış, ilkokuldan üniversiteye kadar uzanan "eğitim sistemi"ni ifade etmektedir (Coombs ve Ahmed, 1974: 8).

Non-formal öğrenme, (öğrenim hedefleri, öğrenim süresi ve öğrenim desteği açısından) öğrenim olduğu açık bir şekilde tanımlanmayan planlı etkinliklere dayalı öğrenmedir. Non-formal öğrenme de, öğrenci açısından istemli yapılan öğrenmedir. Yarı-yapılandırılmış öğrenme olarak da tanımlanan non-formal öğrenme çıktıları, belgelendirilebilir veya sertifikalandırılabilir (Cedefop, 2008: 36). Non-formal eğitim, nüfustaki belirli alt gruplara (yetişkinlere ve çocuklara) seçili öğrenme türlerini sağlamak için normal sistem çerçevesinin dışında yürütülen örgütlü ve sistematik eğitim faaliyetidir. Dolayısıyla non-formal eğitim; tarım yayım ve çiftçilik eğitim programları, yetişkin okuma yazma programları, resmi sistemin dışında verilen mesleki beceri eğitimi, eğitim amaçlı gençlik kulüpleri ve sağlık, beslenme, aile planlaması, kooperatifler vb. çeşitli topluluk eğitim programları gibi örnekleri içermektedir (Coombs ve Ahmed, 1974: 8).

Son olarak enformel öğrenme ise, aile, iş veya boş zamana ilişkin aktivitelerden kaynaklı öğrenmedir. Öğrenim hedefleri, öğrenim süresi ve öğrenim desteği açısından düzenli veya yapılandırılmış değildir. Enformel öğrenme çoğu durumda öğrenci açısından kasıtsız olarak gerçekleşmektedir. Deneyimsel, tesadüfi veya rastgele öğrenme olarak da adlandırılan enformel öğrenme çıktıları çoğunlukla sertifikalandırılmaz. Ancak önceki öğrenmelerin tanınması çerçevesinde geçerliliği onaylanabilir (Cedefop, 2008: 36). Enformel eğitim, her insanın televizyon veya film izleyerek, radyo dinleyerek; gazete ve kitap okuyarak, seyahat ederek; evde, işte, oyun sırasında çevreye maruz kalma veya günlük deneyimlerinden edindiği ve biriktirdiği

bilgi, beceri, tutum ve anlayışlardan oluşan ve hayat boyu devam edecek olan bir süreçtir (Coombs ve Ahmed, 1974: 8).

Werguin (2010: 23) öğrenme sürecine ilişkin kaynakların çok yol gösterici olmamakla birlikte, gerçekten önemli olanın bilgi, beceri veya yetkinliğin kazanılmış olması ve gerektiğinde, gerçekleşme süresine bakılmaksızın bunun gerçekleştiği seviyesinin belirli standartlara göre doğrulanması gerektiği üzerine yaygın bir görüş birliğinin olduğunu belirtmektedir.

Yukarıdaki tanımlamalardan anlaşılacağı üzere eğitim ve öğrenme sözcükleri birbirinden çok ayrılabilen sözcükler değildir. La Belle (1982), bir süreç söz konusu olduğunda “eğitim” yerine “öğrenme” kavramını kullanmayı tercih etmektedir. Ancak non-formal öğrenmenin resmi ortamlarda gerçekleşebileceği, örneğin resmi müfredatın dışına çıkan ders dışı faaliyetlerin okullar tarafından yapılması gibi, benzer şekilde informal öğrenmenin de formal eğitimde gerçekleşebileceğinin de örneğin grup çalışmalarındaki öğrenci deneyimleri, altını çizmektedir.

Kısaca eğitim bireylerin yaşamı boyunca devam eden bir süreçtir. Bu süreç içinde kimi eğitim etkinlikleri gelişigüzel düzenlenmiş olabilir. Bir plana bağlı olmaksızın yapılan bu eğitim etkinliklerine enformel eğitim veya enformel öğrenme adı verilmektedir (Kurtuluş ve Zembat, 2000: 127). Enformel öğrenme kurumsallaşmamış sistemli bir yapıdır. Ancak kurumsallaşmış yapı söz konusuysa fakat bu kurumsallaşma UYÇ³ (Ulusal Yeterlilikler Çerçevesi) kapsamında değilse buna, non-formal eğitim ya da başka bir ifadeyle yaygın eğitim denilmektedir. UYÇ kapsamında yer alan planlı eğitim etkinlikleri ise, formal, başka bir ifadeyle örgün eğitim olarak adlandırılmaktadır.

Formal eğitimin en üst basamağında kurum olarak üniversiteler yer almaktadır. 2547 sayılı yasaya göre üniversite, bilimsel özerkliğe ve kamu tüzel kişiliğine sahip yüksek düzeyde eğitim - öğretim, bilimsel araştırma, yayın ve danışmanlık yapan;

³ **Ulusal Yeterlilikler Çerçevesi**, ulusal düzeyde bir eğitim sistemindeki yeterlilikleri ve bunların birbirleriyle ilişkilerini açıklar. Diğer bir deyişle, Ulusal Yeterlilikler Çerçevesi, ulusal ve uluslararası paydaşlarca tanınan ve ilişkilendirilebilen yeterliliklerin belirli bir düzen içerisinde yapılandırıldığı bir sistemdir. Bu sistem aracılığıyla, yükseköğretimde tüm yeterlilikler ve diğer öğrenme kazanımları açıklanabilir ve tutarlı bir şekilde birbiri ile ilişkilendirilebilir (<http://tyyc.yok.gov.tr/>).

fakülte, enstitü, yüksekokul ve benzeri kuruluş ve birimlerden oluşan bir yükseköğretim kurumudur (Yükseköğretim Kanunu, 1981). Başka bir anlatımla yükseköğretim, orta öğretimden sonra en az iki yıllık, yüksek öğretim veren ön lisans programlarından başlayıp, lisans programları ile devam eden ve yüksek lisans ile doktora programlarından oluşan lisansüstü programları ile eğitim veren her kademedeki öğretim kurumlarının tümünü kapsamaktadır (Bülbül vd., 2008: 1). Öğrenciler açısından değerlendirildiğinde, üniversite derecesine sahip olmak için yapılacak olan yaptırım, arzı sınırlı bir alımdır (çoğu öğrenci için ilk ve son alım olabilir), bu nedenle üniversitenin seçimi dikkatli bir şekilde değerlendirilmelidir; bu, imajın ve üniversitenin algılanan kalitesinin öğrencinin ana seçim ölçütü olabileceği anlamına gelmektedir (Hysi Panajoti ve Shyle, 2015: 40).

1.2. Halkla İlişkiler Eğitiminde Tarihsel Süreç ve Gelişim

Halkla ilişkiler eğitimi pratiğinin, 1920'lerde ilk önce Amerika'daki üniversitelerde başladığı görülmektedir. ABD'de endüstrinin giderek büyümesi ve gelişmesine paralel olarak halkla ilişkiler mesleği de yaygınlaşmıştır. Şirketlerin halkla ilişkiler departmanları oluşturması veya dışarıdan halkla ilişkiler hizmeti kiralama yoluna gitmeleriyle birlikte alanda yetişmiş kalifiye elemana duyulan ihtiyaç da artmıştır. Bunun bir sonucu olarak üniversitelerde halkla ilişkiler dersleri verilmeye başlanmıştır. Ancak bu dersler başlangıcından itibaren uzun bir süre gazetecilik bölümleri içinde yer almıştır (Keloğlu İşler, 2007: 132-133). "Halkla İlişkiler" adı altında ilk ders, New York Üniversitesi Gazetecilik Bölümü'nde 1923 ve 1924 yıllarında Edward L. Bernays tarafından verilmiştir. New York Üniversitesi'nden sonra 1929 yılında Yale, Harvard ve Columbia Üniversiteleri'nde de halkla ilişkiler dersleri verilmeye başlanmıştır (Kadıbeşegil, 1999: 20). 1929 yılında patlak veren Büyük Ekonomik Buhran'dan sonra önemi daha iyi anlaşılan Halkla İlişkiler konusunda üniversitelerde kürsüler kurulmuş, araştırmalar yapılmış ve dersler okutulmaya başlanmıştır. Bu gelişmeler, Avrupa'dakiler de dahil olmak üzere, diğer dünya ülkelerini de etkilemiştir (Mıhçıoğlu, 1970: 95).

Wright (2011: 239), 1920'lerin ortaları ile 1945'de II. Dünya Savaşı'nın sonrasında ABD'de halkla ilişkiler eğitiminin gelişimi konusunda tarihsel kayıtların bulanık olduğunu belirtmektedir. Ancak Haziran 1942'de Amerika'nın II. Dünya

Savaşı'na tamamen dahil olmasıyla birlikte Savaş Bilgisi Ofisi (OWI)'nin kurulduğu ve Creel'in I. Dünya Savaşı'ndaki çalışmalarına benzer şekilde, sivil cephenin desteğini alabilmek için büyük bir halkla ilişkiler çabasının harcanmış olduğu bilinmektedir. Elmer Davis'in yönetimindeki Savaş Bilgi Ofisi'nin amaçları arasında; savaş bonoları satışı, giysi, yiyecek ve benzin dağıtımı, zafer bahçeleri dikimi ve askeri personel alımı vs. yer almaktadır. Savaşın ardından, halkla ilişkilerin artan oranda saygınlık, kabul ve profesyonellik kazanmış olduğu görülmektedir (Baskin, Aronoff ve Lattimore, 1997: 43).

Savaş sonrasında alana ilişkin teorik metinleri üç grup altında ele almak mümkündür. Bunlar; 1. Bir meslek olarak halkla ilişkilerle ilgili sorular, 2. Halkla ilişkiler eğitimi konusundaki tartışmalar ve 3. Halkla ilişkiler alanındaki araştırmaların amacı olarak sıralanmaktadır. Savaş sonrası hızlı gelişiminden dolayı özellikle halkla ilişkiler eğitimi konusunun önem arz ettiği görülmekte, artan sayıdaki halkla ilişkiler eğitim programları için daha yüksek standartların belirlenmesi gerekliliği öncelikli tartışılan konular arasında yer almaktadır (Podnar ve Golob, 2009: 66).

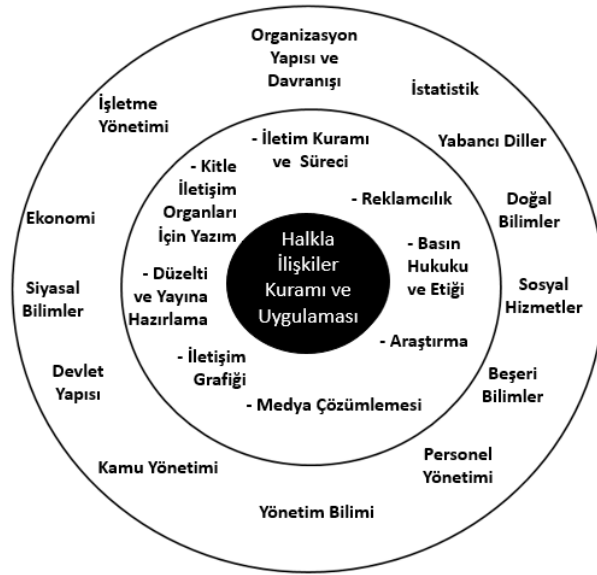
Boston Üniversitesi 1947'de halkla ilişkiler alanında lisans düzeyinde eğitim sunan ilk kurum olmuştur (<http://www.bu.edu/com>). Bu tarihe kadar olan dönemde halkla ilişkiler diğer bölümlerin altında ders olarak sunulmakta, doğrudan lisans düzeyinde bir halkla ilişkiler eğitim programı bulunmamaktadır. 1951 yılında yapmış olduğu çalışmada Herral (1952: 207), ülke genelinde üniversitelerin farklı bölümlerinde verilen halkla ilişkiler derslerini: eğitim, 71; gazetecilik, 55; işletme, 16 olarak raporlamaktadır. Halkla ilişkiler alanında lisans derecesinin ise, sadece 5 okul tarafından verildiğini belirtmektedir.

Halkla ilişkiler eğitimi konusunda Amerika ve Kanada'da yıllar boyunca süren diyalog ve tartışmalar, Halkla İlişkiler Enstitüsü (IPR), Amerika Halkla İlişkiler Derneği (PRSA), Kanada Halkla İlişkiler Derneği (CPRS), Gazetecilik ve Kitle İletişimi Eğitim Derneği (AEJMC), Uluslararası Halkla İlişkiler Derneği (IPRA), Uluslararası İş İletişimcileri Derneği (IABC), Ulusal İletişim Derneği (NCA), Arthur W. Page Society topluluğu gibi profesyonel dernek ve kuruluşlar tarafından desteklenen "komisyonlar" aracılığıyla yürütülmüş olduğu görülmektedir (Wright, 2011: 247).

Amerikan Halkla İlişkiler Derneği (PRSA) Milli Eğitim Komitesi tarafından gerçekleştirilen 1955-56 çalışması raporunun sonuçlara göre; 1. Halkla ilişkiler eğitimi yaygındır, 2. Halkla ilişkiler eğitimi ağırlıklı olarak lisans müfredatına odaklanmış gibi görünmektedir ve derslerin gazetecilik okullarında bulunması daha uygun görülmüştür, 3. Halkla ilişkilerin akademik yönü işletme ve ticaret okullarında yetersizdir, 4. Halkla ilişkiler eğitiminin sağlam bir liberal sanat eğitimi üzerine kurulu olması gerektiği fikri üzerinde bir uzlaşma söz konusudur (Simon, 1957: 71-73).

1955 yılında kurulduğundan bu yana IPRA-Uluslararası Halkla İlişkiler Derneği'nin başlıca amaçlarından biri, halkla ilişkiler eğitimini dünya çapında desteklemek olmuştur. 1980 yılında IPRA tarafından halkla ilişkiler eğitiminin dünya çapındaki standartlarının ve müfredatı programının tartışılması için Hong Kong'da Uluslararası Halkla İlişkiler Eğitimcileri Toplantısı düzenlenmiştir (Sjöberg, 1982: 11).

Şekil 1. IPRA Eğitim Programı.

Kaynak: Black, S. (1998). Halkla İlişkiler Eğitimi, Öneriler ve Standartlar, s.8.

Şekil 1'de IPRA'ya göre; mesleğe girmek isteyen bir öğrencinin eğitim programı, eş merkezli üç daire dizisi olarak gösterilebilir. Ortadaki en küçük dairede, halkla ilişkiler uygulamalarıyla yakından bağlantılı konular yer almaktadır. Daha geniş olan ikinci dairede genel iletişim alanına giren konular bulunmaktadır. Üçüncü ve en

geniş daire ise başarılı bir profesyonelin hazırlanması için gerekli genel bilgiyi artıran dersleri kapsamaktadır (Black, 1998: 9).

Halkla ilişkiler lisans öğrencilerinin halkla ilişkiler kariyerlerine hazır olabilmeleri için hangi konularda eğitim almaları gerektiğine ilişkin ilerleyen yıllarda da birçok çalışma yayınlanmıştır. Fakat Toth (1999) özellikle iki çalışmanın halkla ilişkiler lisans eğitimiyle ilgili tartışmalara yön verir nitelikte olduğunu ileri sürmektedir. Bunlardan birincisi; 1987 yılında PRSA (Public Relations Society of America-Amerika Halkla İlişkiler Derneği) tarafından yayınlanan “Halkla İlişkiler Lisans Eğitimi Tasarımı” raporudur. Rapor üniversite düzeyinde halkla ilişkiler eğitimi için öneriler sunmakta ve mesleği icra edenler için formal akademik eğitimin önemini vurgulamaktadır. Rapor kapsamında 544 halkla ilişkiler uygulayıcısı ve eğitimcisi üzerinde gerçekleştirilen araştırmanın sonucunda, halkla ilişkiler eğitiminin önemli içerik alanları belirlenmiş ve aynı zamanda halkla ilişkiler lisans eğitiminin içeriğinin ne olması gerektiği konusunda uygulayıcılar ve eğitimciler arasında bir fikir birliğinin olduğu ortaya konulmuştur. Raporda ayrıca halkla ilişkiler müfredatında yer alması gereken beş alan önerilmiştir. Bunlar; 1. Halkla ilişkiler ilkeleri, uygulamaları ve teorileri, 2. Halkla ilişkiler teknikleri (yazarlık, mesaj yayma ve medya ağları gibi), 3. Planlama ve değerlendirme için halkla ilişkiler araştırmaları, 4. Halkla ilişkiler stratejisi ve uygulamaları ve 5) Denetimli bir halkla ilişkiler deneyimi (staj, mesleki uygulama vs.) olarak belirtilmektedir (Toth, 1999: 46; Hornaman, 2000: 104)

Halkla ilişkiler müfredatının içeriğine ilişkin ele alınması gereken ikinci çalışma Schwartz, Yarbrough ve Shakra tarafından gerçekleştirilmiş ve 1992 yılında Public Relations Journal’da yayınlanmıştır. 461 halkla ilişkiler uygulayıcısı ve CEO’su üzerinde yapılan araştırmada katılımcıların %80’inden fazlasının “oldukça önemli” veya “çok önemli” olarak değerlendirdikleri içerikler; yazma becerileri, staj veya iş deneyimi, sorun çözme becerileri, medya ilişkileri teknikleri, sunum/konuşma becerileri ve insan yönetimi becerileri olarak ortaya konulmuştur (Toth, 1999: 46 ; Hornaman, 2000: 104).

Benzer olarak Stack, Botan ve Turk (1999: 9) tarafından 258 eğitimcisi ve uygulamacısı üzerinde yapılan anket araştırması, halkla ilişkiler eğitimini beş boyutta incelemiştir. Halkla ilişkilerin genel algıları, eğitim, hem öğrenciler hem de

uygulamacılar için arzu edilen eğitim çıktıları, öğrenci çıktılarının ve öğreniminin değerlendirilmesi, halkla ilişkiler müfredatının unsurları ve öğretim uygulamaları. Sonuçlar, eğitimcilerin ve uygulayıcıların, halkla ilişkiler eğitiminin yolunda gittiğini ve sistematik değerlendirmenin halkla ilişkiler eğitiminin önemli bir özelliği olduğunu kabul ettiğini göstermektedir. Ayrıca, halkla ilişkiler eğitiminin nasıl yapılandırılması gerektiği konusunda fikir birliği içinde olup, öğretme yöntemleri ve tercihleri konusunda da benzerlik göstermişlerdir.

Bu çalışmada hem eğitimcilerin hem de halkla ilişkiler profesyonellerinin üzerinde müfredatta bulunması gereken alanlar olarak; değerlendirme/ölçme, halkla ilişkiler uzmanlık alanları, fotoğraf/film yapımı, ikna ve propaganda, departman-şirket-kariyer, araştırma, politik halkla ilişkiler, etik, tanıtım, enformasyon teknolojisi, özel olaylar, halkla ilişkiler ilkeleri, kitle iletişimi ve sosyal bilimler olarak belirlenmiştir (Stacks, Botan ve Turk, 1999: 23).

L'Etang ve Pieczka'ya (2002: 38-39) göre halkla ilişkiler; psikoloji, siyaset bilimi, sosyoloji ve örgütsel davranıştan, medya ve kültürel çalışmalara uzanan bir dizi konuda fikir sahibi, yetenekli mezunlar yetiştiren, teşvik edici ve yaygın müfredat geliştirilmesi için fırsatlar sunmaktadır. Bu sebeple halkla ilişkiler uygulamacıları genellemeci olmamalıdır. Yazarlara göre halkla ilişkiler eğitiminin bütünleşik ve disiplinlerarası olmalıdır. Halkla ilişkiler dersleri de analitik düşünebilen mezunlar yetiştirebilen bir müfredata sahip olmalıdır.

Halkla ilişkiler eğitiminde olması gereken kriterleri belirlemek üzere birçok çalışma gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmalar bazı noktalarda birbiriyle örtüşürken bazı noktalarda ise ayrılmaktadır. Dolayısıyla akademisyenler, eğitimciler ve uygulayıcılar arasında standart bir halkla ilişkiler müfredatının olmasıyla ilgili fikir birliğine gidilmesi konusunda tartışmalar mevcuttur (Hornaman, 2000: 23). Fakat konuyla ilgili farklı araştırmacılar tarafından gerçekleştirilen çalışmalar, henüz böyle bir fikir birliğinin olmadığını ortaya koymaktadır. Örneğin Gonçalves vd.'nin (2013: 614) yapmış oldukları çalışma, Portekiz'de halkla ilişkiler programlarının çoğunlukla iletişim bilimleri alanına entegre olduğu, lisans programlarındaki tüm müfredatın liberal sanatlar, sosyal bilimler ve işletme disiplinleri kapsamında oluştuğu sonucuna ulaşmıştır. Chung ve Choi (2012: 375), buldukları kıtalarda en gelişmiş ülkeler

olduğu varsayılan Amerika Birleşik Devletleri (Amerika), İngiltere (Avrupa) ve Güney Kore (Asya) arasında yükseköğretim mevcut halkla ilişkiler müfredatının karşılaştırmalı bir analizini yapmıştır. Araştırmanın sonucunda, ABD’deki halkla ilişkiler eğitiminin teori, beceri ve uygulama açısından dengeli olduğu, İngiltere’de teorik derslerin daha ağırlıklı olduğu ve Kore’nin ise beceri temelli ve uygulamalı derslere müfredatlarında daha fazla yer verdiği bilgisine ulaşmışlardır.

Özellikler son yirmi yılda yükseköğrenimin uluslararasılaşmasının hızla artmasıyla birlikte halkla ilişkilerde uluslararası küresel bir müfredatın gerekliliği üzerine tartışmalarında yeniden canlandığı görülmektedir (Ka Ying Mak, 2016; Hatzios ve Lariscy, 2008; Fitch, 2013). Bazı yazarlara göre tüm bu tartışmalara rağmen halkla ilişkiler öğrencilerine öğretilmesi gereken konular ve lisans eğitiminde verilmesi gereken dersler hakkında fikir birliğinin oluşmamasının nedeni ise halkla ilişkilerin nispeten yeni bir alan olmasıdır (Sriramesh ve Hornaman, 2006: 157).

Türkiye’de halkla ilişkiler eğitiminin başlangıcı ise 1960’lı yılların ortalarına rastlamaktadır (Peltekoğlu, 1998: 87). Türkiye’de halkla ilişkiler eğitiminin tarihsel serüvenine bakıldığında, başlangıçta sadece gazetecilik alanında eğitim vermek üzere açılan yükseköğretim kurumları bünyesinde, ilerleyen yıllarda halkla ilişkiler ve tanıtım bölümlerinin de açılmış oldukları, İstanbul Üniversitesi ve Ankara Üniversitesi’nin buna öncülük yaptıkları görülmektedir.

Gazeteciler Cemiyeti Başkanlığını yürüten Sedat Simavi’nin çabalarıyla 1950 yılında İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi’ne bağlı olarak iki yıllık eğitim veren “Gazetecilik Enstitüsü” kurulmuştur. 1967-1968 ders yılından itibaren eğitim süresi üç yıla çıkarılmıştır. 1973 yılında Enstitü’nün ders programına halkla ilişkiler ve ilancılık konularıyla ilgili yeni dersler eklenerek Enstitü’nün adı da Gazetecilik ve Halkla İlişkiler Enstitüsü olarak değiştirilmiş, üç yıllık eğitimini başarıyla tamamlayanlara İktisat Fakültesi tarafından “Gazetecilik ve Halkla İlişkiler Enstitüsü Diploması” verilmeye başlanmıştır. 1975-1980 tarihleri arasında İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Gazetecilik ve Halkla İlişkiler Enstitüsü adı altında eğitim vermiştir. 1980 yılından itibaren Yüksekokul statüsüne kavuşmuş, 1980-1982 tarihleri arasında İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Gazetecilik ve Halkla İlişkiler Yüksekokulu adını almış, 2547 sayılı Yüksek Öğretim Kanunu’ndan sonra 1982 yılında İstanbul

Üniversitesi Rektörlüğü'ne bağlı Basın Yayın Yüksek Okulu adı ile faaliyetini sürdürmüş ve bu tarihten itibaren eğitim süresi dört yıla çıkmıştır. Yüksekokul 'da öğretim 1989 yılına kadar "Gazetecilik ve Halkla İlişkiler" ve "Radyo Televizyon" adı altında iki bölümde yapılırken 1989 yılından itibaren Gazetecilik ve Halkla İlişkiler bölümleri birbirinden bağımsız bölümler haline getirilerek, öğretim "Gazetecilik", "Tanıtım ve Halkla İlişkiler", "Radyo Televizyon" adı altında üç bölümde yapılmaya başlanmıştır (<http://iletisim.istanbul.edu.tr>).

Tokgöz'e (2006: 2) göre İstanbul'da, İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi bünyesinde 1950 yılında Gazetecilik Enstitüsü'nün kurulması, 1965 yılında Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'ne bağlı olarak Basın Yayın Yüksek Okulu'nun açılması, Türkiye'de gazetecilik/iletişim eğitime yön vermiştir. Gazetecilik/iletişim eğitiminin başlaması, hiç kuşkusuz Türkiye'de iletişim araştırmalarına ivme kazandırmıştır. Bu durumu önemli bir gelişme olarak ele alıp değerlendirmek gerekmektedir.

Türkiye'de halkla ilişkiler eğitimi, uzun yıllar çeşitli üniversitelerin bünyesinde yer alan Basın Yayın Yüksek Okulları'nda verilmiştir. Bu okullar ise 3 Temmuz 1992'de Resmi Gazete'de yayınlanan yasayla iletişim fakültesi haline gelmiştir (Özbek, 1993: 307). 1992'de çıkarılan 3837 sayılı yasa ile 2908 sayılı yükseköğretim kurumları yasasında değişiklik yapılarak, mevcut bulunan beş Basın-Yayın Yüksek Okulu, İletişim Fakültelerine dönüştürülmüştür. Bu yasa ile ayrıca, Konya'da Selçuk Üniversitesi'ne bağlı İletişim Fakültesi ile Eskişehir'de Anadolu Üniversitesi'ne bağlı İletişim Bilimleri Fakültesi kurulmuştur. Bu şekilde, iletişim fakültelerinin sayısı 7'ye çıkmıştır (Tokgöz, 2006: 23). Günümüzde vakıf üniversitelerinin de çoğalmasıyla yetmiş aşkın iletişim fakültesi bulunmakta ve bu fakültelerin birçoğunda temel bölümlerden biri olarak halkla ilişkiler bölümü yer almaktadır.

Halkla ilişkiler eğitimi gelişimi, eğitim süreçleri, müfredat ve programlar, öğrenciler, akademisyenler ve sektör temsilcilerinin eğitim sürecine yönelik tutum ve beklentileri, istihdam sorunları gibi konular bağlamında ülkemizdeki akademik çalışmaların da temel konularından biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu konuda birçok kuramsal ve ampirik çalışma yapılarak alana katkı sağlanmıştır. Güncel olarak

yapılan çalışmalara bakıldığında, Okay ve Okay (2008: 5) Türkiye’deki halkla ilişkiler eğitimi ve Türk üniversitelerinde 1984-2007 yılları arasında halkla ilişkiler konularında yazılmış yüksek lisans ve doktora tezleri incelemişler ve tezlerin halkla ilişkilerin gelişimine, özellikle de teori oluşturmaya katkısının ihmal edildiğini, yazılan tezlerin pratik ya da işlevsel olduğunu ancak halkla ilişkiler teorisiyle ilgili bir tezin bulunmadığını ortaya koymuşlardır.

Uzun (2007) tarafından yapılan çalışmada ise, iletişim eğitimi veren lisans ve önlisans programları, kontenjanlar bazında incelenmiş ve iletişim eğitimi kontenjanları ile istihdam arasında dengesizlik olduğu ve iletişim eğitimindeki bölüm ayrımlanmasından yola çıkılarak iletişim eğitiminin yapılanmasının medya endüstrilerinin çıkarlarına artan bir şekilde bütünleştiği sonucuna varılmıştır.

Atabek ve Atabek (2014: 148), iyi bir iletişim eğitiminin nasıl olması gerektiği sorusundan yola çıkarak öğrencilerin, akademisyenlerin ve meslek mensuplarının tutumlarını ve bu tutumların nasıl farklılaştığını araştırmışlar ve temel iletişim eğitimi konularındaki tutumları ölçmüşlerdir. Araştırmalarının temel bulguları arasında her üç temel paydaşın da uygulamalı derslerin, teknolojik olanakların ve yabancı dil eğitimi derslerinin artırılması yönünde olduğu vurgulanmıştır. Benzer olarak yapılan bir diğer çalışmada, Solmaz vd. (2012:265) alanda çalışan birçok akademisyenin ve uygulayıcının teorik ve uygulama derslerinin ağırlığı konusunda uzlaşmadığı belirtilerek, Türkiye’deki halkla ilişkiler lisans eğitimi hakkında yapılan çalışmanın verilerine göre teorik ve uygulama derslerinin oranlarında bir denge olmadığı görülmüştür.

Solmaz vd. (2017: 226-272 tarafından Selçuk Üniversitesi Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü öğrencilerine yönelik yapılan saha araştırması yapılmış ve öğrencilerin okudukları bölümle ilgili genel olarak olumlu düşünmekle birlikte, özellikle staj yapma oranlarında ve aldıkları eğitimle sektör bağlantısının kurulmasında yetersizlikler görülmüştür. Solmaz vd. (2017: 273-288) yapılan bir başka araştırmada ise, Avrupa modeli halkla ilişkiler eğitimi veren iki ülke olan İngiltere ve Türkiye’nin giriş standartları en yüksek 10’ar halkla ilişkiler lisans bölümü tespit edilerek web sayfalarındaki ders müfredatları incelenmiş ve uluslararasılaşma oranları belirlenmiştir. Ders müfredatlarının incelenmesi neticesinde ortaya çıkan

sonuca göre İngiltere’de Leeds Beckett Üniversitesi ve Türkiye’de Gazi Üniversitesi dışında diğer tüm üniversitelerin halkla ilişkiler lisans bölümlerinin ders müfredatlarındaki uluslararasılaşma oranının %10’un altında kaldığı görülmüştür. Araştırma sonuçları halkla ilişkiler ders müfredatlarındaki uluslararası içeriğe sahip ders sayısının üniversitelerin tercihlerine bırakılmayıp bir eğitim politikası olarak genele yayılmasının bir zorunluluk haline geldiğini göstermesi bakımından çarpıcıdır.

Deren Van Het Hof ve Tuncer (2011: 133) tarafından yapılan çalışmada halkla ilişkiler eğitiminin iletişim, yönetim bilimleri, toplum bilimleri ve sanat/yaratıcılık olmak üzere dört temel boyutu olduğu ve ders programlarının bu boyutlara göre oluşturulması gerektiği tartışılmıştır. Benzer olarak Tellan (2011: 11) tarafından yapılan çalışmada ise, halkla ilişkiler eğitiminin, profesyonellik odaklı bir akademik program çerçevesinde, gazetecilik, pazarlama, reklamcılık, hukuk, marka yönetimi, psikoloji ve sosyoloji gibi birçok çalışma alanıyla iç içe geçmesi gerekliliği tartışılmıştır.

Canpolat’ın (2013: 139) lisans düzeyinde verilen halkla ilişkiler eğitiminin genel yapısını ortaya koymak için yaptığı çalışma sonuçlarına göre Türkiye’deki halkla ilişkiler eğitimi, IPRA’nın yayınlarında yer alan halkla ilişkiler eğitim programı için önerilen beşeri bilimler, siyasal bilimler, devlet yapısı ve yönetim, ekonomi ve yöneticilik, organizasyon, dil, istatistik ve bilgisayar, hukuk ve etik gibi sekiz maddeden oluşan temel eğitim başlıklarıyla uyum göstermektedir. Bununla birlikte çalışmada uyumlu gözükken biçimsel yönün içerik olarak doyurucu olup olmadığı konusunun tartışılması gerektiği vurgulanmaktadır.

Yıldırım Becerikli (2004: 193-219) tarafından yapılan çalışmada Türkiye’deki halkla ilişkiler eğitimi, bu eğitimin mevcut programları ve onun gelecekteki yönelimlerini incelenmiştir. Çalışmada ayrıntılı olarak Türkiye’deki halkla ilişkiler eğitiminin gelişimi gözden geçirilmekte, 17 üniversitedeki (onbiri kamu, yedisi özel) lisans programları ve eğitimindeki halkla ilişkiler müfredatı ve derslerini incelenerek çeşitli fakülte üyeleriyle yapılan derinlemesine mülakat sonuçları tartışılmıştır.

Güz, Yanık ve Yegen (2017) tarafından yapılan çalışmada ise, üniversitede verilen eğitim sürecinde öğretilmesi planlanan derslerin çoğunlukla bölümler

tarafından hayata geçirildiği ifade edilerek bu derslerin genellikle bölümlerde eğitim alan öğrencilerin geneline hitap ettiği ancak bireyin ihtiyaç duyduğu ya da üniversite yaşamından sonra çalışmak istediği alana yönelik olmadığı vurgulanmıştır. Buradan yola çıkılarak son yıllarda Türkiye ve dünyada sayısı hızla artan iletişim fakültelerinde uygulanan eğitim sisteminin yeniden gözden geçirilmesi gerekliliğinin altı çizilmiş ve Türkiye'deki iletişim fakülteleri örneğinde, iletişim fakültelerinde uygulanan eğitim sistemine yeni bir model önerilmiştir.

Yıldırım ve Becan (2017) tarafından yapılan çalışmada, halkla ilişkiler bölüm sayısının geçmiş yıllara göre hem İstanbul hem de ülke çapında giderek artması nedeniyle halkla ilişkiler eğitiminin üzerinde durulması gerekliliğine vurgu yapılarak, ön lisans ve lisans düzeyinde halkla ilişkiler eğitimi alan öğrencilerin kendi üniversite kurumlarındaki halkla ilişkiler eğitimine yönelik tutumlarını tespit etmek amaçlanmıştır. Bu amaçla İstanbul ili örneğinde, basit tesadüfi örneklem yöntemiyle, halkla ilişkiler bölümü olan iki vakıf ve iki devlet üniversitesinde öğrenim gören 546 öğrenci üzerinde, yüz yüze anket tekniği uygulanmıştır. Elde edilen verilere göre, öğrencilerin halkla ilişkiler eğitimine yönelik edindikleri tutum faktörlerinin başında 'pratik deneyim' faktörünün geldiği ortaya çıkmıştır.

Güz ise (2011: 67) konuyu etik çerçevesinden ele alarak farklı bir bakış açısı sunmuştur. Günümüz global dünyasında eğitim sürecinin başarısında ve istenilen çıktının elde edilmesinde etik performansın etkisinin yadsınamaz olduğunu ileri süren Güz (2011: 67), halkla ilişkiler eğitiminde eğiticilerin görev ve sorumluluklarını yerine getirirken sorulması gereken soruları şu şekilde belirlemiştir:

Halkla ilişkiler eğitiminde eğitici eğitim süresince müfredatı belirlemek hakkına sahip midir? Saygı nedir? Özgürlük, hak ve saygı ile çatışır mı? Halkla ilişkiler eğitiminde etik ilkelerin çerçevesi nasıl çizilmelidir? Hangi çıktılar etik olarak değerlendirilmelidir? Hangi alternatif yöntemler en iyi sonuca uygundur? Hangi eylem öğrencileri mutlu eder? Hangi sonuçlar istenen sonuçlardır? Değerlendirmeler nasıl yapılmalıdır? Eğitimde hangi yöntem kullanılmalıdır? Eğitimde adalet ve eşitlik nasıl sağlanabilir? Eğitimde sağlıklı ve güvenli ortamın sağlanması nasıl mümkün olur? Öğrenci ile ilişkilerde etik nasıl yapılmalıdır? Eğitimde yasalara ve yönetmeliklere uygun olma etik olmayı sağlar mı? Hangi sonuçlar halkla ilişkilerin doğasına uygundur?

Kısaca alanyazına bakıldığında halkla ilişkiler eğitimi üzerinde son yıllarda önemle durulduğu gözlemlenmektedir. Görpe ve Çakar Mengü (2011: 100)'ye göre bunun öncelikle halkla ilişkilerin son yıllarda tüm dünyada kabul gören bir disiplin olması ve çevremizde ve de yaşam biçimimizdeki köklü değişiklikler nedeniyle halkla ilişkiler uzmanına duyulan gereksinimin artması gibi birden fazla nedeni bulunmaktadır.

2. Üniversite Öğrencilerinin Halkla İlişkiler Eğitimiyle İlgili Görüşlerine İlişkin Nicel Bir Araştırma

2.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Araştırmanın amacı Kocaeli Üniversitesi İletişim Fakültesi Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü ve Sakarya Üniversitesi İletişim Fakültesi Halkla İlişkiler ve Reklamcılık Bölümü'nde lisans düzeyinde öğrenim gören Halkla İlişkiler öğrencilerinin halkla ilişkiler eğitimine yönelik görüşlerini tespit etmektir. Türkiye de çok sayıda iletişim fakültesi bulunmaktadır ve hemen hemen her iletişim fakültesi bünyesinde halkla ilişkiler bölümü yer almaktadır. Halkla ilişkiler bölümünde yer alan eğitim müfredatının hem çağın gereklerini hem de öğrencilerin beklentilerini karşılaması gerekmektedir. Bu bağlamda bu çalışma hem eğitim açısından bölümdeki eksikliklerin görülmesi hem de öğrencilerin beklentilerinin ortaya konulması bakımından önem taşımaktadır.

Çalışmanın amacı doğrultusunda bu araştırmanın ana hipotezi “Halkla ilişkiler öğrencilerinin lisans düzeyindeki halkla ilişkiler eğitimine ilişkin görüşleri olumlu yöndedir” şeklinde oluşturulmuştur. Ana hipotezi desteklemek üzere oluşturulan alt hipotezler ise aşağıda sıralanmaktadır;

H1. Halkla ilişkiler öğrencilerinin lisans düzeyindeki halkla ilişkiler eğitimine ilişkin görüşleri üniversiteye göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H2. Halkla ilişkiler öğrencilerinin lisans düzeyindeki halkla ilişkiler eğitimine ilişkin görüşleri cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H3. Halkla ilişkiler öğrencilerinin lisans düzeyindeki halkla ilişkiler eğitimine ilişkin görüşleri eğitim programına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H4. Halkla ilişkiler öğrencilerinin lisans düzeyindeki halkla ilişkiler eğitimine ilişkin görüşleri sınıfa göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

2.2. Araştırmanın Modeli ve Yöntemi

Bu çalışmada, halkla ilişkiler öğrencilerinin halkla ilişkiler eğitimine ilişkin görüşleriyle demografik verileri arasındaki ilişkiyi ortaya koymak amacıyla betimsel nitelikteki ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. İlişkisel tarama modeli, iki ve daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişim varlığını ve/veya derecesini amaçlayan araştırma modelidir (Karasar, 2013, s.81).

Araştırmada amaca yönelik veri toplama yöntemi olarak; alandaki farklı çalışmalar incelenerek ve farklı üniversitelerin öğrenci memnuniyetine ilişkin hazırlanmış oldukları ölçeklerden yararlanılarak bir anket hazırlanmıştır. 5 Mart- 30 Nisan 2018 tarihleri arasında uygulanan bu anketin ilk bölümü, demografik verilere ilişkindir. Bunlar; cinsiyet, yaş, eğitim programı, sınıf ve eğitim görülen üniversitedir. Anketin ikinci kısmında “Halkla ilişkiler bölümü kaçınıcı tercihinizdi?” ve “Halkla ilişkiler bölümünü bilinçli olarak mı tercih ettiniz?” olmak üzere iki ayrı soru yer almaktadır. Öğrencilerin halkla ilişkiler eğitim ve öğrenimine yönelik görüşlerini belirlemek üzere hazırlanan üçüncü bölümde ise 32 ifade yer almaktadır. İfadeler 5’li Likert ölçeğine (Kesinlikle katılmıyorum, katılmıyorum, kararsızım, katılıyorum, tamamen katılıyorum) uygun olarak hazırlanmış ve karışık olarak sorulmuştur. Sorularının okunabilirliği ve anlaşılabilirliğini test etmek için anket, çalışmaya katılan öğrencileri dışında belirlenen 47 halkla ilişkiler öğrencisine öğrencilerden alınan dönütlere göre teste son hali verilmiştir.

Bu araştırma Kocaeli Üniversitesi İletişim Fakültesi Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü ile Sakarya Üniversitesi İletişim Fakültesi Halkla İlişkiler ve Reklamcılık Bölümü öğrencilerine uygulanmıştır. Araştırmadan elde edilen veriler, SPSS (versiyon 22) programında değerlendirilmiş ve araştırmanın hipotezini test etmeye yönelik

olarak frekans, yüzde, ortalama, independent sample t testi, anova analizi gibi istatistiksel yöntemler kullanılmıştır. Elde edilen veriler tablolar halinde sunulup yorumlanmıştır.

2.3. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Kocaeli Üniversitesi Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı'nın 2017-2018 Güz dönemindeki verilere göre Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümüne kayıt yaptıran 722; Sakarya Üniversitesi Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı'nın 2017-2018 Güz dönemindeki verilere göre Halkla İlişkiler ve Reklamcılık bölümüne kayıt yaptıran 543 öğrenci bulunmaktadır. Bu öğrencilerin kayıtlı oldukları öğretim programı ve cinsiyetleri dikkate alınmak suretiyle bu öğrencilerin toplam içerisindeki oranları tabakalı örneklem yoluyla belirlenmiştir. Böylelikle Kocaeli Üniversitesi İletişim Fakültesi Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü 1 sınıf örgün öğretimden 14 (10 kadın, 4 erkek) öğrenci, ikinci öğretimden 18 (11 kadın, 7 erkek) öğrenci; 2 sınıf örgün öğretimden 22 (15 kadın, 7 erkek) öğrenci, ikinci öğretimden 21 (12 kadın, 9 erkek) öğrenci; 3 sınıf örgün öğretimden 25 (15 kadın, 10 erkek) öğrenci, ikinci öğretimden 24 (13 kadın, 11 erkek) öğrenci; 4 sınıf örgün öğretimden 32 (18 kadın, 14 erkek) öğrenci, ikinci öğretimden 24 (13 kadın, 11 erkek) öğrenci olmak üzere toplam 184 öğrenci örneklem olarak seçilmiştir. Sakarya Üniversitesi İletişim Fakültesi Halkla İlişkiler ve Reklamcılık Bölümü 1 sınıf örgün öğretimden 15 (10 kadın, 5 erkek) öğrenci, ikinci öğretimden 16 (7 kadın, 9 erkek) öğrenci; 2 sınıf örgün öğretimden 21 (11 kadın, 10 erkek) öğrenci, ikinci öğretimden 24 (13 kadın, 11 erkek) öğrenci; 3 sınıf örgün öğretimden 14 (8 kadın, 6 erkek) öğrenci, ikinci öğretimden 18 (6 kadın, 12 erkek) öğrenci; 4 sınıf örgün öğretimden 20 (9 kadın, 11 erkek) öğrenci, ikinci öğretimden 10 (5 kadın, 5 erkek) öğrenci olmak üzere toplam 138 öğrenci örneklem olarak seçilmiştir. Toplam örneklem sayısı 322'dir. Bu örneklem içerisinde 4 öğrencinin anketi geçersiz sayılmış ve değerlendirmeye alınmamıştır. Bu durumda örneklem grubu 318 öğrenciden oluşmaktadır.

2.4. Araştırmanın Bulguları ve Yorumları

Bu araştırma üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde öğrencilerin demografik verileri yer almaktadır. İkinci bölüm öğrencilerin üniversite tercih aşamasında halkla ilişkiler bölümünü seçme kararlarına ilişkin veriler bulunmaktadır.

Likert olarak hazırlanan araştırmanın üçüncü bölümde ise öğrencilerin halkla ilişkiler eğitimine ilişkin görüş düzeylerini belirlemeye ilişkin bir ölçek bulunmaktadır. Bu ölçeğin iç tutarlılığı hesaplandığında Cronbach Alpha değeri 0,922 olarak yüksek güvenilirlikte bulunmuştur. Örneklem büyüklüğünün uygunluğu için yapılan Keiser-Meyer-Olkin (KMO) değeri 0,912 olarak bulunmuştur. Barlett değerinin ise, 0,05 den küçük olduğu ve faktör analizinin yapılabilir olduğu görülmüştür. Faktör analizi sonucunda toplam varyansı, yüzde 53,473 olarak belirlenmiştir.

2.4.1. Öğrencilerin Demografik Özellikleri

Araştırmaya katılan öğrencilere ilişkin demografik veriler Tablo 1’de yer almaktadır.

Tablo 1. Demografik Özellikler

Üniversite	Sayı (n)		Yüzde (%)		
Kocaeli Üniversitesi	181		56,9		
Sakarya Üniversitesi	137		41,3		
Toplam	318		100		
Cinsiyet	Sayı (n)	Yüzde (%)	Yaş	Sayı (n)	Yüzde (%)
Kadın	172	54,1	18 yaş ve altı	13	4,1
Erkek	146	45,9	19	29	9,7
Toplam	318	100	20	58	18,2
Sınıfınız	Sayı (n)	Yüzde (%)	21	71	22,3
1.Sınıf	63	19,8	22	68	21,4
2.Sınıf	88	27,7	23	41	12,9
3.Sınıf	82	25,8	24	20	6,3
4.Sınıf	85	26,7	25	5	1,6
Toplam	318	100	26	3	,9
Eğitim Programı	Sayı (n)	Yüzde (%)	28	3	,9
Örgün	160	50,3	29	6	1,9
İkinci Öğretim	158	49,7	30 yaş ve üstü	1	,3
Toplam	318	100	Toplam	318	100

Tablo 1’de yer alan verilere göre; toplam katılımcıların % 56,9’unu Kocaeli Üniversitesi öğrencileri oluştururken % 41,3’ü ise Sakarya Üniversitesi öğrencisidir. Araştırmaya katılan 318 öğrenciden % 54,1’i kadın, % 45,9’u ise erkektir. Öğrencilerin % 50,3’ü örgün öğretimde % 49,7’si ikinci öğretimde eğitim görmektedir. Araştırmaya katılan öğrencilerin % 19,8’i birinci sınıfta, % 27,7’i ikinci sınıfta, % 25,8’i üçüncü sınıfta ve % 26,7’i dördüncü sınıftadır. Katılımcıların yaşlara göre dağılımları ise; % 4,1’i 18 yaş ve altında, % 9,7’si 19 yaşında, % 18,2’si 20 yaşında, % 22,3’ü en yüksek katılım oranıyla 21 yaşında, % 21,4’ü en yüksek ikinci

katılım oranıyla 22 yaşında, % 12,9'u 23 yaşında, % 6,3'ü yaşında, % 1,6'sı 25 yaşında, % 0,9'u 26 yaşında, % 0,9'u 28 yaşında, % 1,9'u 29 yaşında ve % 0,3'ü 30 yaş ve üzerinde yer almaktadır.

2.4.2. Öğrencilerin Halkla İlişkiler Bölümünü Seçme Kararları

Araştırmaya katılan öğrencilerin üniversite tercih aşamasında halkla ilişkiler bölümünü seçme kararlarına ilişkin sorulan iki ayrı sorunun cevabına ait veriler Tablo 2'de yer almaktadır.

Tablo 2. Öğrencilerin Halkla İlişkiler Bölümünü Seçme Kararlarına İlişkin Veriler

	N	Min.	Max.	Mean	Std. Dev.
Halkla ilişkiler kaçınıcı tercihinizdi?	318	1	30	3,80	4,834
Halkla ilişkiler bölümünü bilinçli olarak mı tercih ettiniz?	318	1	2	1,13	,332
Valid N (listwise)	318				

Araştırmaya katılan öğrencilerin % 39,6' üniversite tercih aşamasında halkla ilişkiler bölümünün birinci tercihleri olduğunu belirtirken, % 13,8'i halkla ilişkilerin tercih olarak ikinci sırada, % 16,7'si üçüncü sırada, % 6'sı dördüncü sırada ve % 6,6'sı ve beşinci sırada yer aldığını ifade etmişlerdir. Böylelikle öğrencilerin % 82,7 'sinin halkla ilişkiler bölümüne ilk 5 tercihten yerleşmiş oldukları ortaya konulmaktadır.

“Halkla ilişkiler bölümünü bilinçli olarak mı tercih ettiniz?” sorusunu ise öğrencilerin % 87,4'ü “Evet”, % 12,6'sı ise “Hayır” olarak yanıtlamıştır. Evet olarak yanıtlayan öğrencilerin oranının tercih sıralamasındaki verileri de destekler nitelikte olduğu görülmektedir.

2.4.3. Öğrencilerin Halkla İlişkiler Eğitimine İlişkin Görüşleri

Araştırmaya katılan öğrencilerin halkla ilişkiler eğitimine ilişkin görüş düzeylerini ölçmeye yönelik 32 ifadeden oluşan bir ölçek kullanılmıştır. İfadeler 5'li Likert ölçeğine (Kesinlikle katılmıyorum, katılmıyorum, kararsızım, katılıyorum, tamamen katılıyorum) uygun olarak hazırlanmış ve karışık olarak sorulmuştur.

2.4.3.1. Öğrencilerin Halkla İlişkiler Eğitimine İlişkin Görüşlerinin Aritmetik Ortalamaları

Tablo 3’de araştırmaya katılan öğrencilerin halkla ilişkiler eğitimine ilişkin görüşlerini ölçmeye yönelik ifadelerin aritmetik ortalamaları yer almaktadır.

Tablo 3. Öğrencilerin Halkla İlişkiler Eğitimine İlişkin Görüşlerinin Aritmetik Ortalamaları⁴

	N	Mean
Fakültede aldığım eğitimlerin kişisel gelişimime katkısı vardır***.	318	3,61
Fakültede aldığım eğitimlerin kariyerime katkısı vardır***.	318	3,64
Fakültede aldığımız derslerin içerikleri konularına uygundur***.	318	3,70
Fakültede aldığımız eğitimler beklentilerimi karşılıyor**.	318	2,92
Fakültede aldığım dersler sektöre hazırlama bakımından yeterli düzeydedir**.	318	2,76
Ders programımız çağın gereklerine göre günceldir***.	318	3,47
Ders programındaki dersler teorik açıdan yeterlidir**.	318	3,38
Ders programındaki dersler uygulama açısından yeterlidir**.	318	2,73
Dersler önceden belirlenen plana uygun olarak işlenmektedir***.	318	3,68
Derslerle ilgili kitap, ders notu gibi basılı ve görsel materyaller yeterlidir**.	318	3,29
Derslerde verilen ödevler öğrenmemize katkıda bulunmaktadır***.	318	3,50
Uygulama birimleri (halkla ilişkiler atölyesi, stüdyo, radyo, haber ajansı v.b) ve altyapı olanakları yeterlidir*.	318	2,59
Fakültemizde öğrenci odaklı eğitim-öğretim verilmektedir**.	318	3,14
Derslerdeki etkinliklerde çağdaş araç gereçler (projektor, barkovizyon vb. araçlar) kullanılmaktadır***.	318	3,60
Mesleğimizle ilgili rehberlik, bilgilendirme ve danışmanlık hizmetleri yeterlidir**.	318	2,82
Fakültede aldığım halkla ilişkiler eğitimi uygulama becerileri (kampanya, proje hazırlamak ve sunmak vb., ekip çalışması yapabilmek) edinmem bakımından yeterli düzeydedir**.	318	3,23
Fakültede aldığım halkla ilişkiler eğitimi sayesinde alanda düzenlenen kampanya, yarışma ve etkinlikleri takip edip katılma imkânı bulmaktayım**.	318	3,00
Fakültede aldığım seçmeli dersler, ilgi ve gereksinimlerimizi karşılayacak sayı ve çeşitliliktedir**.	318	3,06
Derslere aktif katılımınızın sağlanması ile ilgili yöntem ve tekniklerin yeterli düzeydedir**.	318	3,20
Öğretim elemanları, alandaki yenilikleri ve gelişmeleri bizlerle paylaşıyor***.	318	3,51
Öğretim elemanları derslerine önem verir ve iyi hazırlanarak gelir***.	318	3,60
Halkla ilişkiler bölümü öğrencisi olmaktan memnunum***.	318	3,74
Bölümümüzün öğretim elemanı sayısı yeterlidir***.	318	3,44
Bölümümüzün yabancı dil eğitimi yeterlidir*.	318	2,16
Öğrencilere sunulan teknolojik olanaklar (kamera, ses kayıt cihazı, bilgisayar v.b.) olanakları yeterlidir**.	318	2,66
Bölümümüzde mesleki gelişimimizi artıracak faaliyetler (seminer, konferans, workshop v.b.) gerçekleştirilmektedir**.	318	3,01
Dersler açık ve anlaşılır biçimde işlenmektedir***.	318	3,58
Dersle ilgili ana ve yardımcı kaynaklar dönem başında önerilmektedir***.	318	3,80
Derslerde verilen ödevler ve projeler öğrenmemize katkıda bulunmaktadır***.	318	3,63

⁴ *: Öğrencilerin katılım sağlamadıkları 2,60’ın altındaki ifadeler; **:Öğrencilerin orta düzeyde katılım sağladıkları 2.60-3.39 arası ifadeler; ***: Öğrencilerin katılım sağladıkları 3.40 ve üzeri ifadeler.

Değerlendirme yalnız sınavlarla değil ödev ve proje gibi başka çalışmalarla da yapılmasını destekliyorum***.	318	3,93
Bölüm dışı seçmeli derslerimiz yeterlidir**.	318	3,31
İlgi ve yeteneklerime uygun kulüp etkinlikleri bulunmaktadır**.	318	2,85

Likert tipinde hazırlanmış olan bu ölçekteki ifadeler araştırmanın katılımcıları olan öğrenciler tarafından 1-5 arası değişen bir puanlama sistemine göre değerlendirilmiştir. Tablo 3'te araştırmaya katılan öğrencilerin halkla ilişkiler eğitimine ilişkin ifadelerine verdikleri değerlerin ortalamaları yer almaktadır. Elde edilen puanlar 5.00'e yaklaştıkça öğrencilerin halkla ilişkiler eğitimine ilişkin görüşlerinin olumlu yönde olduğu, 1.00'e yaklaştıkça da bu konudaki görüşlerinin olumsuz olduğu kabul edilmiştir. Anketteki seçeneklere ait sınırlar şu şekildedir: 1.00-1.79 kesinlikle katılmıyorum; 1.80-2.59 katılmıyorum; 2.60-3.39 orta düzeyde katılıyorum; 3.40-4.19 katılıyorum; 4.20-5.00 tamamen katılıyorum (Çelik ve Akkutay,2017: 2661). Böylelikle anketteki 2.60 ortalama değerinin altında alan öğrencilerin halkla ilişkiler eğitimine ilişkin görüşlerinin olumsuz, 2.60 ve üzeri puan alan bireylerin ise görüşlerinin olumlu yönde olduğunu söylemek mümkündür. Bu çalışmada araştırmaya katılan öğrencilerin halkla ilişkiler eğitimine ilişkin görüşlerini ölçmeye yönelik hazırlanan anketteki ifadelerin genel ortalaması 3,2668 olarak belirlenmiştir. Bu duruma göre halkla ilişkiler öğrencilerinin halkla ilişkiler eğitimine ilişkin ifadelerine, orta düzeyde katılım gösterdikleri ortaya konulmuştur.

Ankette yer alan ifadelerin ortalama değerleri incelendiğinde 2.60 ortalamanın altında olan ve öğrencilerin katılım göstermedikleri; "Uygulama birimleri (halkla ilişkiler atölyesi, stüdyo, radyo, haber ajansı v.b) ve altyapı olanakları yeterlidir" ve "Bölümümüzün yabancı dil eğitimi yeterlidir" olmak üzere, iki ifadenin bulunduğu belirlenmiştir. Dolayısıyla uygulama ve dil eğitimine ilişkin bu iki unsurun halkla ilişkiler eğitiminde kesinlikle yeterli düzeyde olmadığını ve öğrencilerin beklentilerini kesinlikle karşılamadığını söylemek mümkündür. Öğrencilerin ortalama düzeyde katılım sağladıkları başka bir ifadeyle 2.60 – 3.39 arasında kalan toplam 15 ifade bulunmaktadır. Eğitim ve öğretimin birçok yönüne ilişkin (örn. derslerin işlenişi, teorik ve uygulama açısından yeterlilikleri, ders materyalleri, rehberlik hizmetleri, ders dışı etkinlik ve faaliyetler vs.) bu ifadeler incelendiğinde öğrencilerin genel anlamda iletişim fakültesi halkla ilişkiler eğitiminden birçok açıdan memnun olmakla birlikte

geliştirilmesi gerektiği görüşünde olduklarını ortaya konulmaktadır. Öğrencilerin katılım sağladıkları 3.40 ve üzeri yine 15 ifade bulunmaktadır. Bu ifadelerde yer alan unsurlar açısından öğrencilerin beklentilerinin karşılandığı görülmektedir.

2.4.3.2. Öğrencilerin Halkla İlişkiler Eğitimine İlişkin Görüşleri ve Üniversiteleri Arasındaki İlişki

Tablo 4. Öğrencilerin Halkla İlişkiler Eğitimine İlişkin Görüşleri ve Üniversite Arasındaki İlişkinin t Testi Analizi

Grup	n	$\bar{x}$	Ss	Sd	t	p
Kocaeli Üniv.	181	3,3272	,53234	316	2,217	,027
Sakarya Üniv.	137	3,1870	,59063			

Öğrencilerin halkla ilişkiler eğitimine ilişkin görüşlerinin ortalamasının eğitim aldıkları üniversiteye göre farklılaşıp farklılaşmadığını ortaya koymak için yapılan independent samples t testindeki Kocaeli Üniversitesi İletişim Fakültesi Halkla İlişkiler ve Tanıtım öğrencilerinin puan ortalaması ($\bar{x} = 3,3272$) ile Sakarya Üniversitesi İletişim Fakültesi Halkla İlişkiler ve Reklamcılık öğrencilerinin puan ortalaması ($\bar{x} = 3,1870$) arasında anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. Başka bir ifadeyle gözlenen alfa değeri (Sig.2-tailed) kritik alfa değerinin (0,05) altında olduğu için bulunan fark anlamlıdır. Test sonucu hesaplanan etki büyüklüğü ($d = ,015$) bu farkın düşük düzeyde olduğunu göstermektedir.

2.4.3.3. Öğrencilerin Halkla İlişkiler Eğitimine İlişkin Görüşleri ve Cinsiyetleri Arasındaki İlişki

Tablo 5. Öğrencilerin Halkla İlişkiler Eğitimine İlişkin Görüşleri ve Cinsiyetleri Arasındaki İlişkinin t Testi Analizi

Grup	n	$\bar{x}$	Ss	Sd	t	p
Kadın	172	3,2994	,52834	316	1,124	,262
Erkek	146	3,2284	,59799			

Öğrencilerin halkla ilişkiler eğitimine ilişkin görüşlerinin ortalamasının cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığını ortaya koymak için yapılan independent samples t testindeki kadın öğrencilerin puan ortalaması ($\bar{x} = 3,2994$) ile erkek öğrencilerin puan ortalaması ($\bar{x} = 3,2284$) arasında anlamlı bir fark olmadığı

görülmüştür. Başka bir ifadeyle gözlenen alfa değeri (Sig.2-tailed) kritik alfa değerinin (0,05) üstünde olduğu için anlamlı bir fark bulunamamıştır.

2.4.3.4. Öğrencilerin Halkla İlişkiler Eğitimine İlişkin Görüşleri ve Sınıfları Arasındaki İlişki

Tablo 6. Öğrencilerin Halkla İlişkiler Eğitimine İlişkin Görüşleri ve Sınıfları Arasındaki İlişkinin Betimleyici İstatistikleri

	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error
1.Sınıf	63	3,4559	,44072	,05552
2.Sınıf	88	3,2418	,54937	,05856
3.Sınıf	82	3,2119	,55181	,06094
4.Sınıf	85	3,2055	,63758	,06916
Total	318	3,2668	,56161	,03149

Tablo 6 da görüldüğü üzere araştırmaya 1.sınıftan 63, 2.sınıftan 88, 3.sınıftan 82 ve 4.sınıftan 85 öğrenci katılmıştır. Ortalamalara bakıldığında halkla ilişkiler eğitimine ilişkin en olumlu görüşe 3,4559 ortalamayla 1.sınıf öğrencileri sahiptir. Bunu 3,2418 ortalamayla ikinci sınıf, 3,2119 ortalamayla 3.sınıf ve 3,2055 olmak üzere en düşük ortalamayla dördüncü sınıf öğrencileri takip etmektedir.

Tablo 7. Öğrencilerin Halkla İlişkiler Eğitimine İlişkin Görüşleri ve Sınıfları Arasındaki İlişkinin Varyanslarının Homojenliği Testi Analizi

Levene	df1	df2	Sig.
Statistic			
2,357	3	314	,072

Tablo 7 incelendiğinde Levene değeri 2,367 olarak hesaplanmış ve bu değer anlamlı olduğu görülmüştür. Ayrıca p değeri 0,05 değerinden büyük olduğu için gruplar arasında homojenliğin sağlandığı söylenebilir.

Tablo 8. Öğrencilerin Halkla İlişkiler Eğitimine İlişkin Görüşleri ve Sınıfları Arasındaki İlişkinin Anova Testi Analizi

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Gruplar Arası	2,873	3	,958	3,097	,027
Grup İçi	97,110	314	,309		
Total	99,983	317			

Öğrencilerin halkla ilişkiler eğitimine ilişkin görüşlerinin ortalamasının sınıflara göre farklılaşıp farklılaşmadığını ortaya koymak için yapılan one-way anova testi

yapılmıştır. Tablo 5’te görüleceği gibi araştırmaya katılan öğrencilerin halkla ilişkiler eğitimine ilişkin görüşlerinin ortalamasının sınıflara göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı tespit edilmiştir ($F = 3,057$; $P < 0,05$). Başka bir ifadeyle öğrencilerin görüşleri sınıflara göre farklılık göstermektedir. Anova testi sonucu çıkan farklılığın hangi sınıflar arasında olduğunu tespit etmek amacı ile yapılan çoklu karşılaştırma testlerinden LSD testinin sonuçlarına göre; birinci sınıfta eğitim gören öğrenciler ile ikinci sınıftaki öğrenciler arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir ($Sig.=,020 < 0,05$). Birinci sınıfta eğitim gören öğrencilerle üçüncü sınıftaki öğrenciler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($Sig.=,009 < 0,05$). Son olarak birinci sınıftaki öğrencilerle dördüncü sınıftaki öğrenciler arasında anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir ($Sig.=,007 < 0,05$).

2.4.3.5. Öğrencilerin Halkla İlişkiler Eğitimine İlişkin Görüşleri ve Eğitim Programları Arasındaki İlişki

Tablo 9. Öğrencilerin Halkla İlişkiler Eğitimine İlişkin Görüşleri ve Eğitim Programı Arasındaki İlişkinin t Testi Analizi

Grup	n	$\bar{x}$	Ss	Sd	t	p
Örgün	160	3,2660	,56486	316	-,025	980
İkinci Öğr.	158	3,2676	,56009			

Öğrencilerin halkla ilişkiler eğitimine ilişkin görüşlerinin ortalamasının eğitim programına göre farklılaşıp farklılaşmadığını ortaya koymak için yapılan independent samples t testindeki örgün öğretimde eğitim gören öğrencilerin puan ortalaması ($\bar{x} = 3,2660$) ile ikinci öğretimde eğitim gören öğrencilerin puan ortalaması ($\bar{x} = 3,2676$) arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. Başka bir ifadeyle gözlenen alfa değeri (Sig.2-tailed) kritik alfa değerinin (0,05) üstünde olduğu için bulunan fark anlamlı değildir.

SONUÇ

Eğitim sisteminin en üst basamağında yer alan üniversiteler bireylerin yaşamları boyunca en belirleyici formal öğrenme kurumları olarak tanımlanmaktadır. Üniversiteden bir diplomayla mezun olan bireylerin eğitim gördükleri alana ilişkin bilgi, beceri veya yetkinliği kazanmış olması beklenmektedir. Dolayısıyla üniversitede verilen eğitimin öğrencilere gerekli donanımı kazandırması açısından yeterliliği önem

kazanmaktadır. 1950’li yıllarda halkla ilişkilerin üniversitede yapılandırılma başlanmasıyla birlikte, eğitim konudaki diyalog ve tartışmaların da paralelinde geliştiği ve günümüze kadar sürdürüldüğü görülmektedir. Konuya ilişkin gerek yabancı gerek yerli literatür tarandığında yayınlanan çalışmaların çoğunlukla halkla ilişkiler eğitiminin özellikle çağın gerekleri ve sektörün beklentileri doğrultusunda nasıl olması gerektiği konusuna eğilmiş olduğu gözlemlenmektedir.

Bu çalışmanın amacı, halkla ilişkiler eğitimine ilişkin Kocaeli Üniversitesi İletişim Fakültesi Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü ile Sakarya Üniversitesi İletişim Fakültesi Halkla İlişkiler ve Reklamcılık Bölümü öğrencilerin görüşlerini ortaya koymaktır. Bu bağlamda çalışmanın ana hipotezi “Halkla ilişkiler öğrencilerinin lisans düzeyindeki halkla ilişkiler eğitimine ilişkin görüşleri olumlu yöndedir” şeklinde oluşturulmuştur. Araştırmanın temel bulgularına göre; halkla ilişkiler eğitimiyle ilgili ifadelerle araştırmaya katılan öğrencilerin 3,2668 ortalama değerle orta düzeyde katılım sağladıkları belirlenmiştir. Böylelikle öğrencilerin halkla ilişkiler eğitimine ilişkin ifadelerle orta düzeyde katılım göstermekle birlikte görüşlerinin genel anlamda (5’e daha yakın olduğu için) olumlu yönde olduğunu söylemek mümkündür. Dolayısıyla araştırmanın temel hipotezi desteklenmiştir.

Öğrencilerin görüşlerinin demografik özelliklerle ilişkisi analiz edildiğinde; Kocaeli Üniversitesi İletişim Fakültesi Halkla İlişkiler ve Tanıtım öğrencilerinin puan ortalaması ($\bar{x} = 3,3272$) ile Sakarya Üniversitesi İletişim Fakültesi Halkla İlişkiler ve Reklamcılık öğrencilerin puan ortalaması ($\bar{x} = 3,1870$) arasında anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. Kocaeli Üniversitesi öğrencileri halkla ilişkiler eğitimine ilişkin ifadelerle daha yüksek düzeyde katılım göstermişlerdir. Bu farklılığın nedeni Kocaeli Üniversitesi İletişim Fakültesinin daha köklü bir geçmişe sahip olması bunun da halkla ilişkiler eğitimine yansımaları olarak değerlendirilebilir. Dolayısıyla araştırmanın “Halkla ilişkiler öğrencilerinin lisans düzeyindeki halkla ilişkiler eğitimine ilişkin görüşleri üniversiteye göre anlamlı bir farklılık göstermektedir” alt hipotezi desteklenmiştir. Bununla birlikte öğrencilerin görüşleriyle cinsiyetleri ve eğitim programları arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanamamıştır. Böylelikle “Halkla ilişkiler öğrencilerinin lisans düzeyindeki halkla ilişkiler eğitimine ilişkin görüşleri cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermektedir” ve “Halkla ilişkiler öğrencilerinin lisans

düzeyindeki halkla ilişkiler eğitimine ilişkin görüşleri eğitim programına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir” alt hipotezleri doğrulanmamıştır. Son olarak öğrencilerin halkla ilişkiler eğitimine ilişkin görüşlerinin sınıflara göre farklılaşıp farklılaşmadığı analiz edilmiş ve birinci sınıftaki öğrencilerle ikinci, üçüncü ve dördüncü sınıftaki öğrenciler arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Ayrıca öğrencilerin ifadelerine katılım oranlarına bakıldığında sınıfları yükseldikçe katılım oranlarının düştüğü görülmektedir. Bu sonuca göre; “Halkla ilişkiler öğrencilerinin lisans düzeyindeki halkla ilişkiler eğitimine ilişkin görüşleri sınıflara göre anlamlı bir farklılık göstermektedir” alt hipotezi doğrulanmıştır. Bununla ilgili olarak öğrencilerin sınıfları arttıkça eğitime ilişkin beklentilerinin yükseldiğini de söylemek olasıdır.

Araştırmanın genel sonucuna göre; öğrencilerin halkla ilişkiler eğitimine ilişkin ifadelerine katılım oranları orta düzeyde olmakla birlikte 2,60 üzeri ortalamalar olumlu kabul edildiği için görüşlerinin olumlu yönde olduğunu söylemek mümkündür. Ankette “Bölümümüzün yabancı dil eğitimi yeterlidir” ifadesi 2,60 ortalamasının altındaki tek ifadedir. Dolayısıyla araştırmanın gerçekleştirilmiş olduğu üniversitelerde özellikle bu konunun tekrar gözden geçirilmesi yerinde olacaktır. Bunun dışında üç ortalamasının altındaki ifadelerde yer alan konularında öncelikle iyileştirilmesi gereken konuların başında geldiğini söylemek mümkündür. Bu araştırma Kocaeli Üniversitesi İletişim Fakültesi Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü ile Sakarya Üniversitesi İletişim Fakültesi Halkla İlişkiler ve Reklamcılık Bölümü öğrencilerine uygulanmıştır. Halkla ilişkiler eğitimindeki eksiklikleri ortaya koyması ve bu eksikliklerin giderilmesi yönünde teşvik edici olması açısından önem taşımaktadır. Benzer çalışmaların halkla ilişkiler eğitiminin yer aldığı diğer üniversitelerde de gerçekleştirilmesi alanın gelişmesi açısından katkı sağlar nitelikte olacağı için önerilmekte hatta ilerleyen dönemlerde ortak bir halkla ilişkiler müfredatının oluşturulmasında temel teşkil edeceği düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

ANKARA ÜNİVERSİTESİ, ÖĞRENCİ MEMNUNİYETİ ANKETİ,
<http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:9HrVoJ6T4Koj:adk.g.ankara.edu.tr/dosyalar/OMA.doc+&cd=6&hl=tr&ct=clnk&gl=tr>, Erişim Tarihi: 6 Şubat 2018.

ATABEK, Ümit ve ŞENDUR ATABEK, Gülseren (2014). “İletişim Eğitiminde Farklı Perspektifler: Öğrenciler, Akademisyenler ve Meslek Mensuplarının İletişim Eğitimi Hakkındaki Tutumları”, Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi, 38, s.148-163.

ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ ÖĞRENCİ MEMNUNİYET ANKETİ, <http://portal.atauni.edu.tr/temp/anket/ogrenci.html>, Erişim Tarihi: 6 Şubat 2018.

BASKIN, Otis W., ARONOFF, Craig ve LATTIMORE, Dan Baskin (1997). Public Relations, The Profession and the Practice. Brown & Benchmark Publisher.

BLACK, Sam (1998). Halkla İlişkiler Eğitimi, Öneriler ve Standartlar. İPRA-Uluslararası Halkla İlişkiler Derneği Altın Kitap 7, İstanbul: Rota Yayınları.

BOSTON UNIVERSITY COLLEGE OF COMMUNICATION, The first degree, the Last Word, <http://www.bu.edu/com/academics/what-we-do/public-relations/>, Erişim Tarihi: 15 Ocak 2018.

BÜLBÜL, Şahamet, ALTAŞ, Dilek, URFALIOĞLU, Fatma ve YILDIRIM, İlknur Esen (2008). “Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Öğrencilerinin Sosyo-Demografik Yapısı ve Beklenti Analizi”. Fakülte Yayın No: 541. İstanbul: Dizayn Matbaacılık.

CANPOLAT, Nesrin (2013). “Türkiye’de Halkla İlişkiler Eğitimi: Halkla İlişkiler Ders Programlarının Değerlendirilmesine Yönelik Bir Araştırma”, Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi, 2 (2). s.139-162

CEDEFOP (2008). Terminology of European education and training policy: A selection of 100 key terms, Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities.

ÇELİK, Özge Ceren ve AKKUTAY, Ülker (2017). “Yükseköğretimde Öğretimsel Algı ve Uygulamalar Ölçeğinin Türkçeye Uyarlanması: Geçerlik ve Güvenirlilik Çalışması”, İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi, 6, (5), s. 2647-2669.

- CHUNG, Wonjun ve CHOI, Jinbong (2012). “Professionalism in Public Relations Pedagogy: A Comparative Analysis of Public Relations Curricula among the United States, the United Kingdom, and South Korea”, *Journalism & Mass Communication Educator*, 67 (4), pp.375–391.
- COOMBS, Philip, H. ve AHMED, Manzoor (1974) *Attacking Rural Poverty: How non-formal education can help*, Baltimore: John Hopkins University Press.
- DEREN VAN HET HOF, Seçil ve TUNCER, M.Umut (2011). “Halkla İlişkiler Eğitimi Üzerine Bir Eleştiri”. *Akdeniz İletişim Dergisi*,15, s.133-144.
- ERDOĞAN, İrfan (2003). *Pozitivist Metodoloji*, Ankara: Erk Yayınları.
- EUROSTAT (2006). *Classification of learning activities – Manual*. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities.
- FITCH, Kate (2013). “A Disciplinary Perspective: The Internationalization of Australian Public Relations Education”, *Journal of Studies in International Education*, 17 (2), pp. 136-147.
- GONÇALVES, Gisela, DE CARVALHO SPÍNOLA, Susana ve PADAMO, Celma (2013), “Analysing public relations education through international standards: The Portuguese case”, *Public Relations Review*, 39, pp.612– 614. <http://dx.doi.org/10.1016/j.pubrev.2013.07.020>.
- GÖRPE, Serra ve ÇAKAR MENGÜ, Seda (2011). *Dünyada ve Türkiye’de Halkla İlişkiler Eğitimi Üzerine: Halkla İlişkiler Eğitimine Kültürün Etkisi*, (Editörler), Metin Işık, *Dünden Bugüne Halkla İlişkiler Konya: Eğitim Akademi Yayınları*, s.79-110
- GÜZ, Hanife (2011). *Halkla İlişkiler: Eğitiminde Etik ve Etik Tavrın Standartları*, (Editörler), Metin Işık, *Dünden Bugüne Halkla İlişkiler Konya: Eğitim Akademi Yayınları*, s.63-76.
- GÜZ, Nurettin, YANIK Hayrullah ve YEGEN Ceren (2017). “İletişim Fakülteleri Eğitim Sistemine Yönelik Yeni Bir Yaklaşım”, *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 3 (5), s.1546-1560.

HARRAL, Steward (1952). “Trends in Public Relations Training and Research”, Journalism Bulletin, 29 (2), pp. 207-210.

HATZIOS, Ada ve LARISCY, Ruthann, W. (2008), “Perceptions of Utility and Importance of International Public Relations Education among Educators and Practitioners”, Journalism & Mass Communication Educator, 63, (3), pp. 241-258.

HORNAMAN, Lisa Beth (2000). “Public Relations Education And The Public Relations Profession”. University Of Florida: A Thesis Presented To The Graduate School Of The University of Florida In Partial Fulfillment Of The Requirements For The Degree Of Master Of Arts In Mass Communication.

HYSI PANAJOTI, Vjolica ve SHYLE, Irma (2015). “The Image and Perceived Quality of Universities as Important Dimensions for Building University Brand Equity -Case Study Involving Albanian Students”. European Journal of Social Sciences, January-April, 3, (2).

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ İLETİŞİM FAKÜLTESİ’NİN TARİHÇESİ,
<http://iletisim.istanbul.edu.tr/tr/content/fakultemiz/tarihce>, Erişim Tarihi: 18 Ocak 2018.

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ, ÖĞRENCİ MEMNUNİYETİ ANKETİ,
<http://istanbultip.istanbul.edu.tr/ogrenci-memnuniyet-anketi/>, Erişim Tarihi: 6 Şubat 2018.

KADIBEŞEGİL, Salim (1999). Halkla İlişkilere Nereden Başlamalı, Ankara: Mediacat Yayınları.

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ, ÖĞRENCİ MEMNUNİYETİ ANKETİ,
http://www.ktu.edu.tr/dosyalar/yonetim_a094d.pdf, Erişim Tarihi: 6 Şubat 2018.

KARASAR, Niyazi (2012). Bilimsel Araştırma Yöntemleri, 23.Basım, İstanbul: Nobel Yayınları.

KA YING MAK, Angela (2017). “Teaching International Public Relations: An Update Report Among Educators”, *Journalism & Mass Communication Educator*, 72, (2), pp.168-182

KAZANCI, Metin (2007). *Kamuda ve Özel Kesimde Halkla İlişkiler*, Ankara: Turhan Kitabevi.

KELOĞLU İŞLER, Esra. (2007). “Halkla İlişkiler Mitler ve Gerçekler”, Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Kırkinci Yıl Kitaplığı No:4, Ankara

KEYTON, Joann (2005). *Communication Research Asking Questions, Finding Answers*, New York: McGrawHill Publish.

KURTULUŞ, Elif ve ZEMBAT, Rengin (2000). “Günlük Plan Örneği II: Marmara Üniversitesi Okul Öncesi Uygulama Okulu”, (Editörler), M.Sağlam, Özel Öğretim Yöntemleri, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayın, s. 124-128.

LA BELLE, Thomas J. (1982). “Formal, Nonformal and Informal Education: A Holistic Perspective on Lifelong Learning”. *International Review of Education*, 28 (2), s.159-175.

LEE, McClung Alfred (1947). “Trends in Public Relations Training. The Public Opinion Quarterly”, 11 (1), pp. 83-91.

L’ETANG, Jacquele ve PIECZKA, Magda (2002). *Halkla İlişkilerde Eleştirel Yaklaşımlar*, Ankara: Vadi Yayınları.

MANPOWER SERVICES COMMISSION (1981) *Glossary of Training Terms*. London: HMSO

MASLOWSKI, Ralf, BREİT, Heiko, ECKENSBERGER, Lutz ve SCHEERENS, Jaap (2009). “A Conceptual Framework on Informal Learning of Active Citizenship Competencies”, (Editörler), J. Scheerens, *Informal Learning of Active Citizenship at School: An International Comparative Study in Seven European Countries* Dordrecht; London: Springer. s.11-24

Medipol Üniversitesi Memnuniyet Anketi,
<http://www.medipol.edu.tr/Duyurular/6/Ogrenci-Isleri-Duyurulari/811/Memnuniyet-Anketi.aspx>, Erişim Tarihi: 6 Şubat 2018.

MIHÇIOĞLU, Cemal (1970). “Halkla İlişkiler Nedir?”, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 3 (1).

Muğla Sıtkı Kocaman Üniversitesi, Lisans Öğrencileri İçin Bölüm Memnuniyeti Anketi,
<http://istatistik.mu.edu.tr/Icerik/istatistik.mu.edu.tr/Sayfa/Lisans%20C3%96%20C4%9Frencileri%20i%C3%A7in%20B%C3%B6l%C3%BCm%20Memnuniyet%20Anketi.pdf>, Erişim Tarihi: 6 Şubat 2018.

Niğde Üniversitesi, Ayhan Şahenk Tarım Bilimleri Ve Teknolojileri Fakültesi (Tbtf) Lisans Öğrenci Memnuniyet Anketi,
<http://static.ohu.edu.tr/uniweb/media/portallar/tarimbilimlerifakultesi//sayfalar/4893/3x0jytnh.pdf>, Erişim Tarihi: 6 Şubat 2018.

OECKL, Albert (1976). “Dünyada Halkla İlişkiler Eğitimi”. IPRA-Uluslararası Halkla İlişkiler Derneği Altın Kitap, Sayı 2.

OKAY, Aydemir ve OKAY, Ayla (2008). “Undergraduate and Graduate Public Relations Education in Turkey: A Quantitative Study of Dissertations Contributions to Public Relations Field (1984-2007)”, Selçuk İletişim, Sayı: 5(2), ss.5-14.

ÖZBEK, Meral (1993). İletişim Eğitimi Üzerine, Ankara: Ankara Üniversitesi İLEF Yıllığı,

PELTEKOĞLU, F. (1998). Halkla İlişkiler Nedir?, İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş.

PODNAR, Klement ve GOLOB, Ursa (2009). “Reconstruction of public relations history through publications in Public Opinion Quarterly”, Journal of Communication Management, 13 (1), pp. 56-76.

SIMON, Raymond (1957). “PRSA's 1956 Study of Public Relations Education”. Journalism Quarterly, 34 (1), s. 71-73

SJÖBERG, Göran (1982). “Mesleki Uygulama İçin Bir Halkla İlişkiler Eğitim Modeli”. IPRA-Uluslararası Halkla İlişkiler Derneği Altın Kitap, Sayı 4.

- SOLMAZ, Başak, ARSLAN, Aynur, AYDIN, B.Oğuz ve DUĞAN, Özlem (2012). “Türkiye’de Halkla İlişkiler Lisans Eğitimi Üzerine Bir Değerlendirme”, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 27, s.253-264.
- SOLMAZ, Başak, TAŞTEKİN, Halil, YÜKSEK, Öznur, AKPINAR, Kadir ve YAY BAKMAZ, Esra (2017). “Halkla İlişkiler Eğitiminde Uluslararasılaşmanın Önemi: İngiltere ve Türkiye Üzerine Karşılaştırmalı Bir Çalışma”, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 37, s. 273-288.
- SRIRAMESH, Krishnamurthy ve HORNAMAN, Lisa B. (2006).”Public Relations as a Profession An Analysis of Curricular Content in the United States”, Journal of Creative Communications, 1 (2), pp.155-172.
- STACKS, Don, W., BOTAN, Carl ve TURK, Judy VanSlyke (1999). “Perceptions of Public Relations Education”, Public Relations Review, 25(1), pp.9-28.
- TELLAN, Derya (2011). “Halkla İlişkiler Eğitiminin Bağlamı: İletişim, Sosyal Bilimler ya da Onay Üretimi”, Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, 15, ss.11-31.
- THEAKER, Alison (2004). The Handbook of Public Relations, Londra: Routledge.
- TOKGÖZ, Oya (2006). “Türkiye’de İletişim Araştırmalarında İletişim Eğitiminin Rolü ve Önemi”, Küresel İletişim Dergisi, 1, s.1-12.
- TOTH, Elizabeth L. (1999). “Models for Instruction and Curriculum, Public Relations Review”, 25 (1), pp. 45-53.
- TÜRKİYE YÜKSEKÖĞRETİM YETERLİLİKLER ÇERÇEVESİ, <http://tyyc.yok.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 12 Şubat 2018.
- UZUN, Ruhdan (2007). İstihdam sorunu bağlamında Türkiye’de İletişim Eğitimi ve Öğrenci Yerleştirme, İletişim kuram ve araştırma dergisi, 2 (5), s.117-134.
- WERGUIN, Patrick (2010). Recognising Non-Formal and Informal Learning Outcomes, Policies and Practices, OECD Publications.

WRIGHT, Donald, K. (2011). “History and development of public relations education in North America: A critical analysis”. *Journal of Communication Management*, 15 (3), pp.236-255

YAYINOĞLU, Pınar Eraslan (2005). *Halkla İlişkilerde Araştırma*, İstanbul: Birsen Yayınevi.

YILDIRIM BECERİKLİ, Sema (2004). “Türkiye’deki Lisans Düzeyindeki Halkla İlişkiler Eğitimine İlişkin Bir Değerlendirme, 2nd International Symposium Communication in the Millenium A Dialogue Between Turkish and American Scholars, 1, s.193-219

YILDIRIM, Gonca ve BECAN Cihan (2017). “Öğrencilerin Halkla İlişkiler Eğitimine Yönelik Tutumlarına ve Meslek İmajını Oluşturan Faktörlerin Belirlenmesine İlişkin Bir Değerlendirme: Halkla İlişkiler Bölümü Öğrencilerine Yönelik Bir Saha Araştırması”, *The Journal of Academic Social Science Studies*, 59, pp.269-295

Yükseköğretim Kanunu (1981). Kanun No: 2547.